

ዳኞች፡-ብርሃኑ አመነው

በአውቀት በላይ

እንዳሻው አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፡- አቶ ሄኖክ ብሩክ አረጋ ጠበቃ እንዳለ ክፍሌ

ተጠሪ፡-ፌዴራል ዓ/ህግ መሰረት ሙላቱ ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ ወንጀል ሲሆን ክርክሩ የተጀመረውም በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት ነው። በዚህ ፍ/ቤት የአሁኑ ተጠሪ በአሁኑ አመልካች ላይ የመሠረተው የወንጀል ክስ በ1996 ዓ.ም የወጣውን የወ/ሀ/አንቀጽ 539(1(ሐ)) ስር የተመለከተውን በመተላለፍ ተከላሽ የፈፀመው የአስገድዶ መድፈር ሙከራ ወንጀል እንዳይገለፅበት ለማድረግ አስቦ ጥር 14 ቀን 2005 ዓ/ም በግምት ከጠዋቱ 2:50 ሲሆን በን/ላ/ክ/ከ/ቀበሌ 12/13 ልዩ ቦታው ሸገር ማህበር ተብሎ ከሚጠራው አካባቢ ከሚገኘው የመኖሪያ ቤት ውስጥ ሚች መዝገብ ክበበው ወይም አባቷ ባወጣላት ስሟ አለምፀሃይ ብሩክ የተባለችው እድሜዋ 13 አመት የሆነችውን ህፃን አስገድዶ መድፈር ሙከራ ወንጀል ከፈፀመባት በኋላ ሚች የፈፀመባትን ድርጊት ለአባትህ እነግርልሃለሁ ስትለው በመጀመሪያ አንገቷን ካነቃት በኋላ እጅታው እንጨት በሆነ ቢላዋጨካኝነቱን በሚያሳይ ሁኔታ አንገቷን አርዶ በመግደሉ ክስ የቀረበበት ሲሆን ሁለተኛው ክስ የወንጀል ህግ አንቀፅ 27/620(2(ሀ)) የተመለከተውን ተላልፎ በአንደኛው ክስ በተጠቀሰው ጊዜና ቦታ ከግል ተበዳይ ጋር የግብረሰጋ ግንኙነት ለመፈፀም አስቦ የግል ተበዳይ እድሜዋ 13 አመት የሆነችውን ህፃን በእጁ አፍኗት ወለል ላይ ወድቃ ራሷን እንድትስት ካደረጋት በኋላ ለብሳው የነበረው ቱታና ፓንት አንድ ላይ በማውለቅ የግብረሰጋ ግንኙነት ሊፈፀምባት ሲል ቆሞ የነበረው ብልቱ በመቀዝቀዙ ፣አመልካች በቀኝ እጁ ጣት

ብልቷን በመካካት የግብረሰጋ ግንኙነት ለመፈፀም የሞከረ በመሆኑ 18 አመት ባልሞላት ህፃን ላይ አስገዳጅ መድፈር ሙከራ ፈፀሟል በሚል ክስ ቀርቦታል። ሶስተኛው ክስ የወንጀል ህግ አንቀፅ 654 የተመለከተው በመተላለፍ በአንደኛው ክስ በተገለፀው ጊዜና ስፍራ የአገቱ ልጅ ለሆነችው የግል ተባዳይ ጋር የግብረሰጋ ግንኙነት ለማድረግ መሞከርወንጀል ተከሷል በማለት ክስ አቅርቧል።

አመልካች በዓቃቤ ሕግ የቀረበበትን ሶስት ክሶች በጠበቃው እየታገዘ ተቃውሞ አቅርቦብይን ከታለፈ በኋላ ስለድርጊቱ ሲጠየቅ ድርጊቱን እንደፈፀመ አምኖ ድርጊቱን ሲፈፅም ራሱን ስቼ ስለነበር ጥፋተኛ አይደለሁም በማለት በመከራከሩ ማስረጃዎች ቀረበው ከተሰሙ በኋላ ሶስተኛው ክስ በተመለከተ አመልካችና የግል ተባዳይ (ሚች) የስጋ ዝምድና ያላቸው ስለመሆኑ ዓ/ህግ አላስረዳም በማለት አመልካች በአንደኛና ሁለተኛው ክሶች ፍርድቤቱ እንዲከላከሉ ትእዛዝ ሰጥቷል። መከለከያ ምስክር አቅርቦም አሰምቷል። ፍ/ቤቱ የተከሰሽ መከላከያ ማስረጃ የዓ/ቃቤ ሕግ ክስና ማስረጃ ማስተባበል ያለቻሉ በመሆናቸው አመልካች በተከሰሰበት ሁለቱም የሕግ አንቀጾች ሥር ጥፋተኛ ተብሎዋል። በቅጣት ረገድም የግራ ቀኙ የቅጣት አስተያየት እና የወንጀል ቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 መሰረት በማድረግ የወንጀሉ ደረጃ እና መነሻ ቅጣት እርከን በመለየት ተከሳሹ ሁለት የቅጣት ማክበጃ ምክንያቶች ቀርቦበት፣ ሁለት ቅጣት ማቅለያ ምክንያት የተያዙለት በመሆኑ፣ ምክንያቶቹ እርስበርሳቸው የሚዋዋጡ በመሆኑ ከተያዘው መነሻ ቅጣት ከፍ ወይም ዝቅ የሚልበት ምክንያት አልተገኘም በማለት አመልካችን በእድሜ ልክ ፅኑ እስራት እንዲቀጣ ውሳኔ ሰጥቷል። አመልካች ይህን ውሳኔ በመቃወም ይግባኝ ቅሬታው ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ያቀረበ ቢሆንም ቅሬታው ባለመቀበል ሰርዞታል። የሰበር አቤቱታ የቀረበው የሥር ፍርድ ቤቶች የሰጡት የጥፋተኝነት እና የቅጣት ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

አመልካች ለዚህ ሰበር ችሎት ያቀረበው ቅሬታ መሰረታዊ ይዘት ወንጀሉ የተፈፀመ በነበረኝ የመንፈስ ጭንቀት በድንገተኛ አጋጣሚ አእምሮዎን ስቼ እያለሁ የተፈፀመ እንጂ ቂም በቀልበመያዝ ወይም ወንጀል ለመፈፀም አስቤና ተዘጋጅቼ በጨካኝነት የፈፀምኩት ባለመሆኑ ዓ/ህግ ክስ ሲያቀርብ ተገድጄ በሰጠሁት እምነት ቃል ተመስርቶ እንጂ በሌላ ማስረጃ የተደገፈ ባለመሆኑ የተጠቀሰብኝ የህግ አንቀፅና የወንጀል ዝርዝሩ ተጣጥሞ ክሱ በወንጀል ህግ አንቀፅ 540(1) ማቅረብ ነበረበት። ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ የነበረው እድሜዬ 16 አመት እንጂ 19 አመት አልነበረም። የወንጀል ድርጊቱን ከመፈፀሜ በፊት የመንፈስ ጭንቀት በፈጠረብኝ ምክንያት የአእምሮ ችግር ያለብኝ መሆኑ በስርፍርድ ቤት አመልክቼ ሳይታይ ታልፎ የተሰጠው ውሳኔ ነው በማለት እንዲታረምለት ጠይቀዋል። ተጠሪ በበኩሉ በሰጠው መልስ አመልካች የአእምሮ በሽተኛ

መሆኑ ያቀረበው ማስረጃ የለም ። አመልካች ድርጊቱ በተፈፀመበት ጊዜ እድሜው 19 አመት ስለመሆኑ በጥቁር አንበሳ ሆስፒታል የቀረበው ማስረጃ ተረጋግጧል። ቅጣት በተመለከተ የቅጣት መነሻው እርከን 39 ከተያዘ በኋላ በማንዋሉ መሰረት ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ ሶስት እርከን ቢቀነስ ተቃውሞ የለንም በማለት መልስ ሰጥተዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ይዘት ከላይ የተመለከተው ሲሆን እኛም በክርክሩ እልባት ማግኘት የሚገባው፡-

1. በአመልካቹ ላይ የተሰጠው የጥፋተኝነት ውሳኔ የሚነቀፍበት ሕጋዊ ምክንያት አለ ወይስ የለም?
2. በአመልካች ላይ በበታች ፍርድ ቤቶች የተሰጠው የቅጣት ውሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት አለበት? ወይስ የለበትም?

የሚሉ ነጥቦች መሆናቸውን በመገንዘብ አቤቱታ የቀረበበት ውሳኔ መሰረታዊ የሕግ ስሕተት የተፈጸመበት መሆን አለመሆኑን ከእነዚህ ነጥቦች አንፃር መርምረናል፡፡

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ፡- አመልካች የእምነት ክደት ቃል ሲጠየቅ ድርጊቱን እንደፈፀመ አምኖ ድርጊቱን ሲፈፅም ራሱን ስቼ ስለነበር ጥፋተኛ አይደለም በማለት ቃሉን ያስመዘገበ ቢሆንም በወቅቱ በስር ተከላሽ የሚያቋቋም ነው ተብሎ ጥፋተኛ የተባለበት በቀረቡት የዓ/ህግ ማስረጃ አመልካች ሟችን በግፍ የገደላት ስለመሆኑ እንዲሁም አስገዳዳ ለመድፈር የሞከረ ስለመሆኑ፣ የአመልካች እድሜ በሚመለከትም የቀረበው የሃኪም ማስረጃ ወንጀሉ በተፈፀመበት ጊዜ አመልካች እድሜ 19 አመት የነበረ ስለመሆኑ፣ በወቅቱ የአእምሮ ችግርነበረኝ በማለት የተከራከረ ቢሆንም ወንጀሉ ሲፈፅም የአእምሮ ችግር የነበረበት ስለመሆኑ በህግ አግባብ ተደግፎ የቀረበ ምንም አይነት ማስረጃ አለመኖሩ ተረጋግጦና የአመልካች የመከላከያ ማስረጃዎች አመልካች ድርጊቱን ስላለመፈፀሙ የምስክሮቹ ቃል ያረጋገጣል ሊያስብል የሚችል አለመሆኑን ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ባላቸው ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠ ጉዳይ ነው።

እንግዲህ የበታች ፍርድ ቤቶች አመልካች ድርጊቱን ፈፀመ በማለት ድምዳሜ የደረሱት የአመልካች ድርጊቱን ስለመፈፀሙ የአቃቤሕግ ምስክሮች በሚገባ ተረጋግጧል። አመልካች በመከላከያ ማስረጃው አልተደገፉም በሚል ምክንያት ነው። አመልካች ከሚከራከርባቸው ነጥቦች ውስጥ የአመልካችን የድርጊት ፈጻሚነት በተገቢው መንገድ አቃቤ ሕግ በማስረጃ ያለማስደገፉንና የአቃቤ ሕግ ማስረጃዎችን አመልካች በመከላከያ ምስክሮች የማስተባበላቸው ሁኔታን የሚመለከቱ ነጥቦች የሚገኙ ሲሆን የበታች ፍርድ ቤቶች በወ/መ/ሕ/ሥ/ሥ/ቁጥር 141 ስር የተመለከተውን የማስረጃ

ምዘና መርህ ተከትለው አመልካችን ጥፋተኛ ያደረጉ ስለመሆኑ የክርክሩ ሂደት የሚያሳዩን ሁኖ አግኝተነዋል። በመሆኑም ከዚህ የበታች ፍርድ ቤቶች ውሳኔ መገንዘብ የሚቻለው አመልካች ጥፋተኛ የተባለው በጉዳዩ ላይ የቀረቡት ማስረጃዎች ተመዘነው መሆኑን ነው። እንደሚታወቀው ይህ ሰበር ሰሚ ችሎት አንድ የመጨረሻ ፍርድ ያገኘን ጉዳይ ማረም የሚችለው በውሳኔ ላይ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት መኖሩ ሲረጋገጥ ስለመሆኑ በኢ.ፌ.ዲ.ሪ. ሕገ መንግስት አንቀጽ 80(3(ሀ)) እና አዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 ተመልክቷል። ከእነዚህ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ መገንዘብ የሚቻለው ደግሞ ይህ ሰበር ችሎት ፍሬ ነገርን የማጣራት ወይም ማስረጃን የመመዘን ስልጣን የሌለው መሆኑን ነው። በተያዘው ጉዳይም አመልካች አጥብቆ የሚከራከርባቸው ነጥቦች የመሰረታዊ ሕግ ስህተት መመዘኛን መሰረት ያደረጉ ሳይሆን የፍሬ ነገርንና የማስረጃ ምዘናን መሰረት ያደረጉ በመሆናቸው በዚህ ችሎት ሊታዩ የሚችሉ ሁነው አላገኘናቸውም።

በመሆኑም አመልካች የአቃቤ ሕግ ማስረጃዎች በመከላከያ ማስረጃቸው ባላስተባበሉበት ሁኔታ ወንጀል ለመፈፀሜ አልተረጋገጠም በማለት የሚያቀርበው ቅሬታና ክርክር የሕግ መሰረት ያለው ሁኖ አልተገኘም። አመልካች ለድርጊቱ ኃላፊነት አለበት ተብሎ የተወሰነው ወንጀሉ መሰራቱ ወይም መፈጸሙና ተሰራ ወይም ተፈጸመ የተባለው ወንጀል ደግሞ በአመልካች መፈጸሙ በበቂና በአሳማኝ ሁኔታ ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ያላቸው ፍርድ ቤቶች በተረጋገጠበት ሁኔታ በመሆኑና ይህም በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 23(4)፣ 27(1(ሀ))፣ 620(2(ሀ))፣ 58 እና 539(1(ሐ)) ስር የተመለከቱትን ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ የሚያሟላ በመሆኑ በዚህ ረገድ የቀረበውን ክርክር የምንቀበለው ሁኖ አላገኘነውም።

ሁለተኛው ነጥብ፡- ቅጣትን መሰረት አድርጎ ወደቀረበውና በአቢይ ጭብጥነት ወደ ተያዘው ጉዳይ ስንመለስም የአመልካች መሠረታዊ ክርክር የበታች ፍርድ ቤቶች ያስተላለፉት የእድሜ ልክ ፅኑ እስራት ቅጣት ውሳኔ የቅጣት አወጣጥን መመሪያ ቁጥር 1/2002 ያስቀመጣቸውን መርዎች ያሳገናዘበ ነው የሚል ነው። የስር ፍ/ቤት በአመልካች ላይ ቅጣት ሲወስኑ አመልካች ጥፋተኛ የተባለበት ሁለት ድንጋጌዎች ውስጥ ለወንጀል ህግ ዓንቀፅ 539(1(ሐ)) ከባድ የግፍ መግደል ወንጀል የእድሜ ልክ ፅኑ እስራት በመውሰድ ፣ ለሁለተኛው ክስ አስገደዶ መድፈር ወንጀል ሙከራ በ15 አመት ፅኑ እስራት የመነሻ ቅጣት እንዲቀጣ ከወሰነ በኋላ በተከላሸ ላይ ሁለቱም ክሶች የተወሰኑበት ቅጣት በወንጀል ህግ አንቀፅ 184(1(ለ)) ሲደመሩ በህጉ ከተወሰነው ከፍተኛ ቅጣት የሚበልጥ ሆኖ ስላገኘው በአንደኛው ክስ የተወሰነው እድሜ ልክ ፅኑ እስራት የሚጠቃለል በመሆኑ ለሁለቱም የህግ ድንጋጌዎች ይህንኑ መነሻ ቅጣት መወሰኑ መዘገቡ ያመለክታል። ፍርድ ቤቱ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ መሰረት ቅጣት የወሰነ መሆኑ በመግለፅ የመጨረሻ ቅጣት ሲያስቀምጥም በከላሸ ዓ/ህግ በኩል የቀረበ ሁለት ቅጣት ማክበጃዎች እንዲሁም በአመልካች

በኩል የቀረበና ፍርድ ቤቱ የተቀበላቸው ሁለት የቅጣት ማቅለያዎች እንደተቀበሉ በመግለፅ የእድሜ ልክ ፅኑ እስራትአመልካች እንዲቀጣውሳኔ ሰጥቷል።ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት አመልካች ያቀረበው ይግባኝ ሲያፀና የስር ፍርድ ቤት ቅጣቱን ከመመሪያው በመውጣት መወሰን የነበረበት መሆኑ በመግለፅ ያፀና መሆኑ ከቀረበው የመዝገብ ግልባጭ ለመረዳት ችለናል።

በመሠረቱ የወንጀል ህግ አንቀጽ 187 ድንጋጌ የሚወሰነው ቅጣት ከወንጀል ሕጉ አላማና ግብ ጋር በተጣጣመ መልኩ የጥፋቱን ከባድነት በማመዘዝን በድንጋጌው ከተወሰነው የቅጣት ጣራ ሳያልፍ ቅጣት ሊወሰን እንደሚገባ ተደንግጓል።እንዲሁም መመሪያው በወንጀል ሕጉ ስለቅጣት አወሳሰን ከተደገጉት ድንጋጌዎች ጋር ተጣጥሞ መተርጎም እንደሚገባው በአንቀጽ 4(9) ስር ተመልክቷል። የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፖብሊክ የወንጀል ህግ የአገሪቱን የወንጀል ህግ ግብ በአዋጅ ቁጥር 414/1996 አንቀጽ 1 ስር ሲደነግግ “የወንጀል ህግ ግብ ወንጀል እንዳይፈፀም መከላከል ሲሆን ይህንን የሚያደርገው ስለወንጀሎችና ስለቅጣታቸው በቅድሚያ ማስጠንቀቂያ በመስጠት፣ ማስጠንቀቂያነቱ በቂ ባልሆነበት ጊዜ ወንጀል አድራጊዎቹ ተቀጥተው ሌላ ወንጀል ከመፈፀም እንዲቆጠቡና ለሌሎች ማስተማሪያ እንዲሆኑ ወይም እንዲታረሙ በማድረግ ወይም ተጨማሪ ወንጀሎች እንዳይፈፀሙ እርምጃዎች እንዲወሰዱባቸው በማድረግ ነው” በማለት ያስቀምጣል። ህጉ በአንቀጽ 87 ላይ ቅጣቶችና የጥንቃቄ እርምጃዎች ህጉ ሊደርስበት ያሰበውን ዓላማ ለማረጋገጥ በሚቻልበት ሁኔታ በህጉ መንፈስ መሠረት መፈፀም እንዳለባቸው በመርህ ደረጃ ይደነግጋል። የወንጀል ህጉ አንቀጽ 88 ሲታይም የቅጣቶች እና የጥንቃቄ እርምጃዎች አወሃሃንን በተመለከተ ዘርዘር ያሉ ንዑስ ድንጋጌዎችን አካቶ ይዟል። በዚህ አንቀጽ ስር ያሉ ንዑስ አንቀጾች የሚያሳዩት ፍርድ ቤቱ ቅጣቶችንና የጥንቃቄ እርምጃዎችን የሚወሰነው የወንጀል ህጉን ጠቅላላ ክፍል ድንጋጌዎችን እንዲሁም ስለወንጀሎችና ስለቅጣታቸው የሚደነግጉትን የልዩ ክፍሉ ድንጋጌዎች መሠረት በማድረግ መሆኑን፣ ቅጣት ሊወሰን የሚገባው የወንጀል አድራጊውን ግላዊ የአደገኛነት መጠን ያለፈ የህይወት ታሪኩን ወንጀል ለማድረግ ያነሳሁትን ምክንያቶችና የአሳቢን ዓላማ የግል ኑሮውን ሁኔታ፣ የትምህርቱን ደረጃ፣ እንዲሁም የወንጀሉን ከባድነትና የአፈፃፀሙን ሁኔታዎች በማመዘዝ መሆኑን፣ የወንጀል ህግ ልዩ ክፍል ድንጋጌዎች እንደተጠበቁ ሆኖ ፍርድ ቤቱ እጅግ ቀላል ከሆነው ቅጣት አንስቶ እስከ ከባዱ ድረስ ያለውን በጥንቃቄ በመመርመር ለእያንዳንዱ ጉዳይ ተገቢ የሆነውን ቅጣት እንደሚወስን የቅጣት አወሳሰን ደንቡ በግልፅ ያሳያል።ከላይ እንደተገለጸው ቅጣት የሚወሰነው በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 88(2) ስር የተመለከቱትን ሁኔታዎችን ግንዛቤ ውስጥ በማስገባት ነው።

የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 ደረጃ ላልወጣላቸው የወንጀል ድንጋጌዎች ደረጃ የሚወጣበትን አግባብ በመመሪያው በአንቀጽ 13 ከማስቀመጡ በተጨማሪ በ አንቀጽ 21/1/ መሠረት የወንጀል አፈጻጸሙ ሆነ ባህሪው በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል ሆኖ ሲገኝ ወይም ቅጣቱ ፍትሕን የሚያዛባ ነው ብሎ ፍ/ቤቱ ካመነ መመሪያውን ተግባራዊ ለማድረግ ያልቻለበትን ምክንያት በዝርዝር በማስቀመጥ በመመሪያው ላይ ከተቀመጠው በተለየ መልኩ ቅጣት ሊወስን ይችላል በማለት አስቀምጧል። ወደተያዘው ጉዳይ ስንመለስ አመልካች በስር ፍርድ ቤት ጥፋተኛ የተባለበት ሁለት የህግ ድንጋጌዎች ናቸው። እነሱም የወንጀል ህግ ዓንቀጽ 539(1(ሐ)) ተከላሽ የራሱ ክፉ ስራ እንዳይገለፅ በማሰብ እድሜዎ 13 አመት የሆነችውን ህፃን አስቃቂ በሆነ ሁኔታ አንገትዋን አርዶ መግደሉ ለዚህ ወንጀል መነሻ ቅጣቱ እድሜ ልክ ፅኑ እስራት ወይም ሞት ቅጣት መሆኑ፤ የወንጀል ህግ ዓንቀጽ 620(2(ሀ))ደግሞ እድሜዎ አስራ ሶስት አመት በሆኑት ህፃን ልጅ ላይ የተፈፀመ በመሆኑ ቅጣቱ ከአምስት አመት እስከ ሃያ አመት ለመድረስ በሚችል ፅኑ እስራት የሚያስቀጣ በመሆኑ እነዚህ ሁለት የተለያዩ ወንጀሎች የፈፀመው አመልካች ላይ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 መሰረት ቅጣት ለመወሰን በወንጀል ህግ አንቀጽ 184(1(ለ)) መደመር የግድ ይላል።

የስር ፍ/ቤት በአመልካች ላይ ቅጣት ሊወስን አመልካች ጥፋተኛ የተባለበት ሁለት ድንጋጌዎች ለወንጀል ህግ ዓንቀጽ 539(1(ሐ))ከባድ የግፍ መግደል ወንጀል የእድሜ ልክ ፅኑ እስራት በመውሰድ ለሁለተኛው ክስ አስገድዶ መድፈር ወንጀል ሙከራ በ15 አመት ፅኑ እስራት የመነሻ ቅጣት እንዲቀጣ ከወሰነ በኋላ በተከላሽ ላይ ሁለቱም ክሶች የተወሰነበት ቅጣት በወንጀል ህግ አንቀጽ 184(1(ለ))ሲደመር በህጉ ከተወሰነው ከፍተኛ ቅጣት የሚበልጥ ሆኖ ስላገኘው በአንደኛው ክስ የተወሰነው እድሜ ልክ ፅኑ እስራት የሚጠቃለል በመሆኑ ለሁለቱም የህግ ድንጋጌዎች ይህንኑ መነሻ ቅጣት ይዟል።በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 መሰረት የቅጣቱን ለማስላት የተያዘው የመነሻቅጣት በመመሪያው አባሪ አንድ ላይእርከን 38 ላይ የሚያርፍ ሲሆን ፍርድ ቤቱ በተቀበላቸው ሁለት ማክበጃ ምክንያቶች ሁለት እርከን ሰለሚጨምር እና መመሪያው አባሪ አንድ እስከ እርከን 39 ብቻ እንጂ ከዚህ በላይ እርከን አርባ አልተቀመጠም።

ስለሆነምአመልካች ጥፋተኛ የተባለበት ሁለት ድንጋጌዎች በወንጀል ህግ አንቀጽ 184(1(ለ)) ሲደመር በህጉ ከተወሰነው ከፍተኛ ቅጣት የሚበልጥ ሆኖ በመገኘቱ ፤ በአንደኛው ክስ የተወሰነው እድሜ ልክ ፅኑ እስራት የተጠቃለለ ከመሆኑ በተጨማሪ ቅጣቱ ሲሰላ በቀረቡት ሁለት የቅጣት ማክበጃ ምክንያቶች በመመሪያው ከተቀመጠው እርከን በላይ ሰለሚሆን ይህንን ጉዳይ የወንጀል አፈጻጸሙ ሆነ ባህሪው እንዲሁም ከተፈፀመው ወንጀል ክብደት አንፃር ፍትሃዊ ውሳኔ ለመስጠት በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል በመሆኑ ከላይ በተገለፁት

ምክንያቶች መነሻነት የያዘነው ጉዳይ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ መሰረት ሲወሰን ለተፈፀመው ወንጀል ተመጣጣኝ ቅጣት ለመወሰን ስለማይቻል፤ የሚሠጠው ቅጣት አመልካች የፈፀማቸው ሁለት ከባድ ወንጀሎች በመሆናቸው፤ ፍትህን ስለሚያዛባ እንዲሁም ስለወንጀል ህጉ ግብና አላማ የማያሳካ ስለሚሆን በቅጣት አወሳሰን መመሪያ አንቀጽ 21/1/ መሠረት ከቅጣት አወሳሰን መመሪያው ውጪ ሊወሰን የሚገባ ሆኖ አግኝተነዋል።

ከላይ በተገለፀው ምክንያት መነሻነት የስር ፍርድ ቤት የቀረበለት ጉዳይ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ መሠረት ሊሰላ የማይቻል ሆኖ በሚገኝበት ጊዜ ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ በመውጣት የቅጣት ውሳኔው መወሰን ሲገባው የሰጠው የቅጣት ውሳኔ በመሆኑ ሊስተካከል የሚገባው ነው ብለናል። ስለሆነም አመልካች ጥፋተኛ ለተባለበት የህግ ድንጋጌዎች፡- የአስገዳዶ መድፈር ሙከራ ተግባር የተፈፀመው እድሜዋ አስራ ሶስት አመት በሆናት ህፃን ልጅ ላይ በመሆኑ ፤ እንዲሁም አመልካች የራሱ ክፉ ስራ እንዳይገለፅ በማሰብ እድሜዋ 13 አመት የሆነችውን ህፃን አሰቃቂ በሆነ ሁኔታ አንገት-ዋንካነታት በኋላ እጅታው እንጨት በሆነ ቢላ አንገት-ዋን አርዶ መግደሉ ጨካኝነት እና ነውረኝነቱን የሚያሳይ ተግባር ነው። አንድ ሰው በወንጀል ጥፋተኛ ሆኖ ከተገኘ ተገቢውን ቅጣት ማግኘት ያለበት ስለሆነ የሚጣለው ቅጣት የወንጀሉን ከባድነትና የአፈፀሙን ሁኔታዎች በማመዛዘን መሆኑን የወንጀል ህጉ አላማ የምንረዳው ጉዳይ ነው። አመልካች ባቀረባቸው ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 አንቀፅ 16(8) መሰረት ለእያንዳንዳቸው ሶስት እርከን ጠቅላላ ስድስት እርከን እንዲቀንስለት ቅሬታ አቅርቧል። ይሁን እንጂ የተፈፀሙት ሁለት ወንጀሎች ፤ የወንጀል አፈጻጸማቸው ሆነ ባህሪው እንዲሁም ከተፈፀመው የወንጀል ክብደት አንፃር ፍትሃዊ ውሳኔ ለመስጠት በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል በመሆኑ ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ ቅጣቱ እንዲወሰን ድምዳሜ ላይ የተደረሰ ስለሆነ የአመልካች አቤቱታ አልተቀበልነውም። ስለሆነም በቅጣት ማክበጃነትና ማቅለያነት በማስረጃና በሕግ የተደገፉና በችሎት ተቀባይነት ያገኙትን ግንዛቤ ዉስጥ በማስገባትና በማመዛዘን ፍትሐዊ ቅጣት ሊወሰን ስለሚገባ የስር ፍርድ ቤት አመልካች ላይ የወሰነው የእድሜ ልክ ፅኑ እስራት ቅጣት አመልካች እንዲቀጣ መወሰኑን አመልካች ለፈፀማቸው ወንጀሎት ተመጣጣኝ ቅጣት ስለሚሆን ሌላው ህብረተሰብም የሚያስተምር በመሆኑ በአመልካች ላይ የተወሰነው ቅጣት በውጤት ደረጃ የወንጀል ህጉ መሰረታዊ መርሆዎችን ያልተከተለ ነው ለማለት የሚቻል ሆኖ አልተገኘም። ስለሆነም ፍርድ ቤቶች በተከላሽ ላይ የሚጣለው ቅጣት የወንጀል አፈጻጸሙ ሆነ ባህሪው እንዲሁም ከተፈፀመው ወንጀል ክብደት አንፃር ፍትሃዊ ውሳኔ ለመስጠት በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል ሆኖ በተገኘ ጊዜ በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሰረት ምክንያቱ በማስቀመጥ በመመሪያው ከተቀመጠው በተለየ መልኩ ቅጣት ሊወሰኑ ይችላሉ።

ሲጠቃለልም በአመልካች ላይ የተሠጠው የጥፋተኝነትና የተጣለው የእድሜልክ ፅኑ እስራት ቅጣት ውሳኔ የወንጀል ሕጉን መሰረታዊ ግብ እንዲሁም የቅጣት አወሳሳን መርሆዎች ከድርጊቱ አፈጻጸም ጋር ያገናዘበ በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ነው ለማለት ስላልተቻለ ተከታዩን ውሳኔ ሰጥተናል።

ው ሳ ኔ

1. የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 131521 ግንቦት 24 ቀን 2007 ዓ/ም የሰጠው የጥፋተኝነት ውሳኔ እንዲሁም ሰኔ05ቀን 2007 ዓ/ም የሰጠው የቅጣት ውሳኔ ፣ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 115002 ታህሳስ 13 ቀን 2008 ዓ.ም የጸናው የጥፋተኝነትና የቅጣት ውሳኔ በወ/መ/ሀ/ሥ/ሥ/ቁ 195(2)(ለ-2) መሠረት በአብላጫ ድምፅ ጸንቷል።
2. አመልካች በእድሜ ልክፅኑ እስራት እንዲቀጣ ተብሎ መወሰኑ በአግባቡ ነው ብለናል።
3. የበታች ፍርድ ቤቶች የተሠጠው ውሳኔ የፀና መሆኑን እንዲያውቀው ለክፍሉ ማረሚያ ቤት ይጻፍ ብለናል።
4. ይህ ውሳኔ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 አንቀፅ 21(1) መሰረት መመሪው ከሚያስቀምጠው በተለየ ከመመርያው በመውጣት የቅጣት ውሳኔ የተሰጠ በመሆኑ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ አንቀፅ 21(2) መሰረት ለሚመለከተው አካል እንዲያውቀው ይደረግ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአራት ዳኞች ፊርማ አለበት

ሩ/ለ

የልዩነት ሐሳብ

ስሜ በተ.ቁ 5 የተሰየመው ዳኛ አብላጫው ድምጽ በአመልካች ላይ የተላለፈውን የቅጣት ውሳኔ አስመልክቶ በሰጠው የሕግ ትርጉም እና በደረሰበት መደምደሚያ ስላልተስማማሁ በሐሳብ ተለይቻለሁ። አብላጫው ድምጽ አመልካች ለፈጸመው የወንጀል ድርጊት ፍትሐዊ የቅጣት ውሳኔ ለመስጠት ቅጣቱን በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል በመሆኑ

ቅጣቱን ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ እንዲወሰን ድምዳሜ ላይ የተደረሰ በመሆኑ የአመልካች አቤቱታ ተቀባይነት የለውም ከሚል መደምደሚያ ላይ ሊደርስ የቻለው ፍ/ቤቱ ከወንጀል አፈጻጸሙም ሆነ ባሕርይው በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለመወሰን የማያስችል ሆኖ ሲገኘው ወይም ቅጣቱ ፍትሕን የሚያዛባ ነው ብሎ ካመነ መመሪያውን ተግባራዊ ያላደረገበትን ምክንያት በዝርዝር በማስቀመጥ ከመመሪያው ወጥቶ ቅጣት ሊወሰን እንደሚችል የሚደነግግ በመሆኑ፤ አመልካች ለፈጸማቸው ሁለት ከባድ ወንጀሎች ቅጣት ለመወሰን በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 184/1/ለ ድንጋጌ መሠረት መደመር የሚያስፈልገው እና የሁለቱም ወንጀሎች መነሻ ቅጣት ሲደመር በሕጉ ከተወሰነው ከፍተኛ ቅጣት የሚበልጥ ሆኖ በመገኘቱ የሥር ፍ/ቤት መነሻ ቅጣቱን በአንደኛው ክስ የተወሰነውን የዕድሜ ልክ ጽኑ እሥራት የያዘ በመሆኑ፤ በአመልካች ላይ ተቀባይነት ያገኙ ሁለት የቅጣት ማክበጃ ምክንያቶች ያሉ ቢሆንም በመመሪያው ላይ እርከን 40 የሌለ በመሆኑ፤ ቅጣቱ ሲሰላ በመመሪያው ከተቀመጠው እርከን በላይ የሚሆን በመሆኑ፤ አመልካች አሰቃቂ ወንጀል የፈጸመ በመሆኑ እና ድርጊቱም የተፈጸመው ዕድሜዋ 13 ዓመት በሆናት ሕጻን ላይ ነው በማለት ነው።

በመሠረቱ አንድ አቤቱታ አቅራቢ የይግባኝ ወይም የሰበር አቤቱታ የሚያቀርበው በበታች ፍ/ቤቶች የተሰጠው ውሳኔ ሕግን መሠረት በማድረግ ያልተሰጠ ውሳኔ ስለሆነ ሊታረም ይገባል ከሚል መነሻ እንደሆነ የይግባኝ ወይም የሰበር ሥርዓት ከተዘረጋበት ዓላማ መገንዘብ ይቻላል። በዚህ አግባብ የቀረበውን አቤቱታ የሚመረምረው የበላይ የሆነው ፍ/ቤት የአቤት ባዩን አቤቱታ ከተገቢው ሕግ ጋር በማገናዘብ በአቤት ባዩ ላይ የተሰጠውን ፍርድ ሊያጸና፤ ሊያሻሽል ወይም ሊሽር ከሚችል በቀር አቤት ባዩ ባስከፈተው የይግባኝ ወይም የሰበር መዝገብ ላይ በአቤት ባዩ ላይ የተሰጠውን ፍርድ ሊያከብድ የሚችል የፍርድ ትችት መስጠት አይጠበቅበትም። በተያዘው ጉዳይ የሥር ፍ/ቤት የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 01/2002 አመልካችን የሚጠቅም በመሆኑ በዚህ መመሪያ መሠረት ቅጣቱ ተሰልቷል በማለት በቅጣት ውሳኔው ላይ የገለጸ ቢሆንም አመልካች ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች ያሉኝ በመሆኑ የሥር ፍ/ቤት መመሪያው በሚፈቅደው መሠረት ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ ምክንያት ሦስት ሦስት እርከን መቀነስ ሲገባው አንድ አንድ እርከን ብቻ በመቀነስ የሰጠው ውሳኔ መመሪያውን ያላገናዘበ ነው በማለት የይግባኝ አቤቱታ ባቀረበበት ሁኔታ፤ ተጠሪ በሰጠው መልስ አመልካች ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች ያሉት በመሆኑ በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ ሦስት እርከን ለሁለቱም የቅጣት ማቅለያዎች ሥድሥት እርከን ተቀንሶ ቅጣቱ ቢወሰን ተቃውሞ የለኝም በማለት መልስ በሰጠበት ሁኔታ አብላጫው ድምጽ አመልካች ባስከፈተው የሰበር አቤቱታ / በአመልካች መዝገብ / ላይ በአመልካች የወንጀል አፈጻጸም እና በግል ተበዳይ ዕድሜ ምክንያት

በመመሪያው መሠረት ቅጣቱ ቢወሰን ፍትሕ የሚዛባ በመሆኑ ቅጣቱ ከመመሪያው ውጪ ሊወሰን ይገባል በማለት በደረሰበት መደምደሚያ አልተስማማሁም።

አብላጫው ድምጽ ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ ቅጣቱ እንዲወሰን ድምዳሜ ላይ ተደርሷል ለማለት አመልካች ድርጊቱን የፈጸመው ዕድሜዋ 13 ዓመት በሆናት ሕጻን ላይ ነው፤ የወንጀል አፈጻጸሙ እና ባሕርይው ከባድ ነው በማለት ምክንያት ሰጥቷል። በእርግጥ አመልካች የፈጸመው ወንጀል አስቃቂ ወንጀል ለመሆኑ አከራካሪ አይደለም። ሆኖም የተበዳይን ዕድሜ መሠረት በማድረግ አመልካች ከመነሻውም ቢሆን በከባድ ወንጀል /aggravated crime/ የተከሰሰ ሆኖ ሳለ አብላጫው ድምጽ በግል ተበዳይ ዕድሜ እና በድርጊት አፈጻጸሙ ምክንያት ቅጣቱ ከመመሪያው ውጪ ሊወሰን ይገባል በማለት በደረሰበት መደምደሚያ አልተስማማሁም።

አብላጫው ድምጽ ከቅጣት አወሳሰን መመሪያ ውጪ ቅጣቱ እንዲወሰን ድምዳሜ ላይ ተደርሷል ለማለት የሰጠው ሌላ ምክንያት አመልካች ለፈጸማቸው ሁለት ከባድ ወንጀሎች ቅጣት ለመወሰን በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 184/1/ለ ድንጋጌ መሠረት መደመር የሚያስፈልግ እና የሁለቱም ወንጀሎች መነሻ ቅጣት ሲደመር በሕጉ ከተወሰነው ከፍተኛ ቅጣት የሚበልጥ ሆኖ በመገኘቱ በአንደኛው ክስ የተወሰነውን የዕድሜ ልክ ጽኑ እሥራት መነሻ ሆኖ የተያዘ ቢሆንም ፍ/ቤቱ የተቀበላቸውን ሁለት የቅጣት ማክበጃ ምክንያቶች መሠረት በማድረግ ቅጣቱን ለማክበድ በቅጣት አወሳሰን መመሪያው ላይ እርከን 40 ስለሌለ አመልካች ከፈጸመው ድርጊት አኳያ በቅጣት አወሳሰን መመሪያው መሠረት መወሰን ፍትሕን ያዛባል የሚል ነው። ሆኖም የወንጀል ሕጉ አንቀጽ 184/1(ሀ)እና(ለ) ድንጋጌ ተደራራቢ ወንጀሎች በአንደኛው ምክንያት የሞት ወይም የዕድሜ ልክ እሥራት ወይም ወንጀሎቹ ተመሳሳይ ዓይነት የእሥራት ቅጣት የሚያስቀጡ ሆኖ በአንደኛው ምክንያት በሕጉ ጠቅላላ ክፍል የተቀመጠው ከፍተኛ ቅጣት ሊወሰን ይህ ውሳኔ ለሌሎቹም ተደራራቢ ወንጀሎች የሚወሰነውን ቅጣት ሁሉ አጠቃሎ እንደሚይዝ፤ ተደራራቢ ወንጀሎች ተፈጽመው በተገኙ ጊዜ በተደራራቢነት ለተፈጸመው ወንጀል ተገቢ የሆነ ቅጣት ተወስኖ የሚደመር እና ቅጣቱ በሕጉ ጠቅላላ ክፍል ከተቀመጠው ቅጣት መብለጥ እንደማይችል ይደነግጋል። በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 01/2002 ተደራራቢ ወንጀሎችን በተመለከተ የተቀመጠው የቅጣት አሰላል በወንጀል ሕጉ ተደራራቢ ወንጀሎችን አስመልክቶ በተቀመጡት ድንጋጌዎች መሠረት የተቀመጠ ሆኖ ሳለ፤ መመሪያው ከባድ የሚባሉትን የዕድሜ ልክ ጽኑ እሥራት እና የሞት ቅጣት የያዙ እርከኖች ያሉት ሆኖ ሳለ አብላጫው ድምጽ በመመሪያው መሰረት ቅጣቱ ቢወሰን ቅጣቱ የሚደመር እና በመመሪያው ላይ እርከን 40 ያልተቀመጠ በመሆኑ ቅጣቱ ከመመሪያው ውጪ ሊወሰን ይገባል በማለት በደረሰበት መደምደሚያ አልተስማማሁም።

የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 01/2002 ተፈጻሚ ሲሆን በአተገባበር ባጋጠሙ ችግሮች ምክንያት መመሪያውን ማሻሻል በማስፈለጉ የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት በወንጀል ሕጉ አንቀጽ 88/4 በተሰጠው ሥልጣን መሠረት የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 02/2006 አውጥቷል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የተቋቋመው በአገሪቱ ውስጥ ወጥ የሆነ የሕግ አተረጓጎም እንዲኖር ለማድረግ እንደሆነ ችሎቱ ከሰጣቸው በርካታ ውሳኔዎች እና በተግባር ከሚታየው አሰራር መገንዘብ ይቻላል። በዚህ መሠረት የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የቅጣት አወሳሰን መመሪያን በሚመለከት በሰበር መዝገብ ቁጥር 95438 እና በሌሎች በርካታ መዘግብት የሕገ መንግስቱን አንቀጽ 22 እና የወንጀል ሕጉን አንቀጽ 6 መሠረት በማድረግ ወንጀል ፈጻሚው ድርጊቱን የፈጸመው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 ተግባራዊ በነበረበት ጊዜ ከሆነ ቅጣቱ በዚህ መመሪያ መሠረት ሊወሰን የሚገባ መሆኑን፤ አዲሱ የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ተግባራዊ በማድረግ ቅጣት ሊወሰን የሚችለው አዲሱ መመሪያ ተከላሽን የሚጠቅም በሆነ ጊዜ ብቻ መሆኑን በመግለጽ በአዋጅ ቁጥር 454/97 አንቀጽ 2/1 መሠረት በየትኛውም እርከን ላይ ለሚገኙ ፍ/ቤቶች አስገዳጅ የሆነ የሕግ ትርጉም ሰጥቶበታል። ይህን የሕግ ትርጉም መሠረት በማድረግም ቀላል፣ መካከለኛ እና ከባድ በሆኑ የወንጀል አፈጻጸሞች ላይ በቅጣት አወሳሰን መመሪያ አተገባበር ላይ የቀረበለትን አቤቱታ መርምሮ በበርካታ መዝገቦች ላይ ውሳኔ ሰጥቷል።

ጉዳዩ በቀጥታ የቀረበለት የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 01/2002 አመልካችን የሚጠቅም በመሆኑ ቅጣቱ በዚህ መመሪያ መሠረት ተሰልቷል በማለት በውሳኔው ላይ የገለጸ ቢሆንም ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ አንድ እርከን ብቻ በመቀነስ ቅጣቱን ያሰላ በመሆኑ የቅጣት ማቅለያ እርከኖች አሰላል ላይ ቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 02/2006 መሠረት በማድረግ ውሳኔ እንደሰጠ የሚገመት ነው። አመልካች ድርጊቱን የፈጸመው የቅጣት አወሳሰን መመሪያ ቁጥር 1/2002 ተግባራዊ በነበረበት ጊዜ በመሆኑ የሥር ፍ/ቤት የመመሪያውን ሙሉ ይዘት ተፈጻሚ በማድረግ መወሰን የሚገባው ሆኖ ለአንድ የቅጣት ማቅለያ ምክንያት አንድ እርከን ብቻ በመቀነስ ውሳኔ መስጠቱ የቅጣት አወሳሰን መመሪያውን እና ይህ የሰበር ሰሚ ችሎት በቅጣት አወሳሰን መመሪያ ተግባራዊ በነበረበት ጊዜ በመሆኑ የስር ፍ/ቤት የመመሪያው ሙሉ ይዘት ተፈጻሚ በማድረግ መወሰን የሚገባው ሆኖ ለአንድ የቅጣት ማቅለያ ምክንያት አንድ እርከን ብቻ በመቀነስ ውሳኔ መስጠቱ የቅጣት አወሳሰን መመሪያውን እና ይህ የሰበር ሰሚ ችሎት በቅጣት አወሳሰን መመሪያ አተገባበር ላይ የሰጠውን አስገዳጅ የሕግ ትርጉም የሚጥስ በመሆኑ ሊታረም የሚገባው ሆኖ ሳለ አብላጫው ድምጽ ከአመልካች የድርጊት አፈጻጸም፣ ከወንጀሉ ባሕርይ እና ከተበዳይ ዕድሜ አኳያ በመመሪያው መሠረት ቢወሰን ፍትሕን ያዛባል በማለት በደረሰበት መደምደሚያ አልተስማማሁም።

በሌላ በኩል የአመልካች ግላዊ ሁኔታ በቅጣት ውሳኔ አሰጣጥ ላይ ታሳቢ ሊደረግ ስለሚችልበት ሁኔታ በተለያዩ ሕጎች ላይ የተቀመጡትን ድንጋጌዎች መመልከት አስፈላጊ ነው። የኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገመንግሥት አንቀጽ 36/2 ሕጻናትን የሚመለከቱ እርምጃዎች በሚወሰዱበት ጊዜ በመንግሥታዊ ወይም በግል የሰጠ አድራጎት ተቋሞች፣ በፍ/ቤቶች በአሥተዳደር ባለሥልጣኖች ወይም በሕግ አውጪው አካላት የሕጻናት ደህንነት በቀደምትነት መታሰብ እንዳለበት ይደነግጋል። ኢትዮጵያ የተቀበለችው የሕጻናት መብቶች ሥምምነት አንቀጽ 1 ድንጋጌ ሕጻን ማለት ዕድሜው ከ18 ዓመት በታች የሆነ ማንኛውም ሰው ነው በማለት ይደነግጋል። የዚህ ሥምምነት አንቀጽ 3 በመንግሥት ወይም በግል ማህበራዊ ደህንነት ተቋሞች በፍርድ ቤቶች በአሥተዳደር ባለሥልጣኖች ወይም በሕግ አውጪ አካላት ሕጻናትን የሚመለከት ማንኛውም እርምጃ ሲወሰድ የሕጻናቱ ጥቅም የሚጠበቅበት ሁኔታ ከሁሉ ቅድሚያ የሚሰጠው ጉዳይ እንደሆነ ይደነግጋል።

ሕገመንግሥቱን መሠረት በማድረግ የወጣው የኢ.ፌ.ዲ.ሪ የወንጀል ሕግ በመግቢያው ላይ አዋጁ እንዲወጣ አስፈላጊ ከሆነባቸው ምክንያቶች ውስጥ በአገሪቱ ሥር ነቀል የሆኑ ለውጦች የተካሄዱ በመሆኑ፣ ከአካባቢው ውስጥ የህጻናት እና የሴቶች መብቶች ኢትዮጵያ በተቀበለችው ዓለም አቀፍ ሥምምነቶች እና በሕገመንግሥቱ እውቅና ያገኙ በመሆኑ፣ ፍርድ ቤቶች በተመሳሳይ ጉዳዮች ላይ ተመሳሳይ ቅጣት የሚወስኑበትን መንገድ ማመቻቸት አስፈላጊ በመሆኑ፣ ወንጀል አድራጊዎችን በመቅጣት ወንጀል እንዳይፈጸም በመከላከል ሕብረተሰቡን መጠበቅ እና ወንጀል ለሚፈጽሙ ሰዎች ማሥጠንቀቂያ መሥጠት እና ትክክለኛ የፍትሕ ሥርዓትን ማስፈን አስፈላጊ ሆኖ በመገኘቱ የሚሉት ተጠቃሽ ናቸው።

የወንጀል ሕግ አንቀጽ 176 ከአሥራ አምስት ዓመት በላይ ፣ ከአሥራ ሥምንት ዓመት በታች የሆነ ወጣት ወንጀል አድራጊ ወንጀል በሠራ ጊዜ ፍ/ቤቱ በመደበኛው የሕግ ድንጋጌ መሠረት ሲወስን የነገሩ አካባቢ ሁኔታ በቂ ምክንያት የሚያስገኝ መሆኑን የገመተ እንደሆነ በአንቀጽ 179 በተመለከተው ድንጋጌ መሠረት ቅጣት ሊያቀልልት እንደሚችል፣ አሥራ ሥምንት ዓመት ሳይሞላው በፈጸመው ማናቸውም ወንጀል ምክንያት የሞት ቅጣት ሊወሰንበት እንደማይችል ይደነግጋል። የወንጀል ሕግ አንቀጽ 87 ዳኞች ቅጣትን ሲወስኑ ሕጉ ሊደርስበት ያለበውን ዓላማ ለማረጋገጥ በሚቻልበት ሁኔታ በሕጉ መንፈስ መሠረት መፈጸም ያለባቸው መሆኑን እና ቅጣቶቹ እና የጥንቃቄ እርምጃዎቹ ምንጊዜም ሰብዓዊ ክብርን በሚጠብቅ መንገድ እንዲሆን ማድረግ ሊከተሉት የሚገባ መርህ ስለመሆኑ ይደነግጋል። የዚህ ሕግ አንቀጽ 88 ድንጋጌም ፍ/ቤቱ ቅጣትን ሲወስን የወንጀል አድራጊውን ግላዊ የአደገኝነት መጠን ያለፈ የሕይወት ታሪኩን፣ ወንጀል ለማድረግ ያነሳሱትን ምክንያቶች እና የአሳቡን ዓላማ የግል ኑሮውን ሁኔታ

የትምህርቱን ደረጃ እንዲሁም የወንጀሉን ከባድነት እና የአፈጻጸሙን ሁኔታዎች በማመዛዘን መሆን እንዳለበት ይደነግጋል።

ከላይ ከተገለጹት ድንጋጌዎች አጠቃላይ ይዘት ሕግ አውጪው ዕድሜው ከአሥራ አምስት ዓመት በላይ፣ ከአሥራ ሥምንት ዓመት በታች የሆነ ወጣት ወንጀል አድራጊ ወንጀል በሠራ ጊዜ በሕጉ የተቀመጡት ከባድ የሚባሉ ቅጣቶች እንዲወሰኑበት ፍላጎት የሌለው መሆኑን እና ፍ/ቤቶች በሚሰጡት የቅጣት ውሳኔ ላይም ጥንቃቄ ሊያደረግ የሚገባቸው መሆኑን መገንዘብ ይቻላል። በተያዘው ጉዳይ አመልካች እድሜዋ 13 ዓመት በሆናት ሕጻን ላይ ወንጀል የፈጸመ ለመሆኑ፤ ድርጊቱንም የፈጸመው አሰቃቂ በሆነ ሁኔታ ለመሆኑ አከራካሪ አይደለም። ሆኖም በሥር ፍ/ቤት በማስረጃነት የቀረበው አመልካች በወንጀል ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 27/2 መሠረት ለፖሊስ የሰጠው ቃል አመልካች ድርጊቱን በፈጸመበት ጊዜ የ16 ዓመት ልጅ እና የዘጠነኛ ክፍል ተማሪ የነበረ መሆኑ ያሳያል። አመልካች ድርጊቱን ሲፈጽም ዕድሜው 16 ዓመት እንደነበረ የሚያሳይ የልደት ሰርተፍኬት ያቀረበ ሆኖ ሳለ ፤ አመልካች ለፖሊስ የሰጠውን ቃል በማስረጃነት የሚወሰደው በአመልካች ላይ የጥፋተኝነት ውሳኔ ለመወሰን ብቻ ሳይሆን ማስረጃው ከነሙሱ ይዘቱ በማስረጃነት የሚወሰድ ሆኖ ሳለ አብላጫው ድምጽ አመልካች ድርጊቱን ሲፈጽም ዕድሜው 19 ዓመት እንደነበረ በራድዮሎጂ ምርመራ ውጤት የተረጋገጠ መሆኑ ተጠቅሶ በበታች ፍ/ቤቶች የተረጋገጠ ፍሬንገር ነው በማለት በደረሰበት መደምደሚያ አልተስማማሁም። አመልካች ድርጊቱን ሲፈጽም ዕድሜው 16 ዓመት እንደነበረ ለፖሊስ በሰጠው ቃል ላይ እና ባቀረበው የልደት ሰርተፍኬት የተረጋገጠ በመሆኑ አመልካች ድርጊቱን ሲፈጽም ዕድሜው 16 ዓመት ነበር። አመልካች ድርጊቱን ሲፈጽም የ16 ዓመት ልጅ እና የዘጠነኛ ክፍል ተማሪ የነበረ በመሆኑ ድርጊቱ የሚያመጣበትን ውጤት ያመዘገባል ተብሎ የማይጠበቅ በመሆኑ በአመልካች ላይ የተላለፈው የዕድሜልክ ጽኑ እሥራት አመልካች በሕገመንግሥቱ፣ አገሪቱ በተቀበለችው የሕጻናት መብት ሥምምነት እና በወንጀል ሕጉ የተጠበቀለትን መብት መሠረት ያላደረገ ነው በማለት በሐሳብ ተለይቻለሁ።

በአጠቃላይ የሥር ፍ/ቤት ቅጣቱን በመመሪያ ቁጥር 01/2002 መሠረት ያሰላ መሆኑን ገልጾ ተቀባይነት ባገኙ ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች በመመሪያው መሠረት ሦስት ሦስት እርከን በመቀነስ መወሰን ሲገባው ይህን ሳያደርግ በመቅረቱ አመልካች የሥር ፍ/ቤት ውሳኔ እንዲታረም አቤቱታ ባቀረበበት ሁኔታ የሥር ፍ/ቤት የቅጣት ማቅለያ አቀናከስ ላይ የፈጸመው መሠረታዊ የሆነ የሕግ ሥሕተት ሊታረም ሲገባለው አብላጫው ድምጽ በአመልካች መዘገብ ላይ ከወንጀሉ ባሕርይ፣ ከድርጊቱ አፈጻጸም እና ከተበዳይ ዕድሜ አኳያ ከላይ ቅጣቱ ከመመሪያ ውጪ ሊወሰን ይገባል በማለት በደረሰበት መደምደሚያ ከላይ በገለጽኳቸው ምክንያቶች ያልተስማማሁበት

በመሆኑ በሥር ፍ/ቤት ተቀባይነት ባገኙ ሁለት የቅጣት ማቅለያ ምክንያቶች በመመሪያው መሠረት ለእያንዳንዱ የቅጣት ማቅለያ ሦስት እርከን ለሁለቱም የቅጣት ማቅለያ ስድሥት እርከን ተቀንሶ ቅጣቱ ሊሰላ ይገባ ነበር በማለት በሐሳብ ተለይቻለሁ።

የማይነበብ የአንድ ዳኛፊርማ አለበት።

ሩ/ለ

አፈፃፀም